

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

ОСНОВИ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ

**програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів вищої освіти першого бакалаврського рівня
спеціальності 021 “Аудіовізуальне мистецтво та виробництво”**

Харків, 2022

УДК 808.5:075.2

О-75

Друкується за рішенням науково-методичної ради Харківської державної академії культури (протокол № 1 від 3.08.2022)

Рецензенти:

М. Жигайло, кандидат культурології

Ю. Коваленко, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри телерепортерської майстерності

Укладач:

Т. Логінова, завідувачка кафедри телерепортерської майстерності, заслужена працівниця культури України

О-75 Основи мовленнєвої культури : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для здобувачів вищої освіти першого (бакалавр.) рівня, спец. 021 “Аудіовізуальне мистецтво та виробництво”. М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т аудіовізуал. мистецтва, Каф. телерепортерської майстерності ; [уклад. Т. Логінова]. Харків : ХДАК, 2022. 16 с.

Навчальний курс “Основи мовленнєвої культури” є одним із базових для підготовки бакалаврів зі спеціальності 021 “Аудіовізуальне мистецтво та виробництво” та розробленим відповідно до змісту освітньої програми “Відеоблогінг і телерепортерство” з урахуванням практичних потреб й вимог сучасної медіаіндустрії. Курс покликаний сформулювати уявлення про мистецтво слова в аудіовізуальній творчості та виробити практичні навички з літературно-розмовного мовлення, властивого до медійного дискурсу. Для студентів, викладачів, аспірантів, слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 808.5:075.2](073)

© Харківська державна академія культури, 2022 р.

© Т. Логінова, 2022 р.

Програма навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: Гуманітарні науки (шифр і назва)	Обов'язкова
	Напрямок підготовки: 02 «Культура і мистецтво» (шифр і назва)	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>розгорнутий літературний аналіз прозового або віршованого тексту (на вибір)</i>	Спеціальність: 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» Освітня програма: Відеоблогерство та телерепортерство	Рік підготовки:
		1-й
Загальна кількість годин – 180		Семестр
		1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента - 4	Ступінь: бакалавр	Лекції
		10 год.
		Практичні, семінарські
		42 год.
		Лабораторні
		--
		Самостійна робота
		120 год.
Індивідуальні завдання: 8 год.		
Вид контролю: іспит 1 сем.		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання — 85/65

Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма нормативної навчальної дисципліни циклу дисциплін практичної професійної підготовки «Основи мовленнєвої культури» складена відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за першим (бакалаврським) рівнем освітньої програми «Відеоблогінг і телерепортерство».

Предметом навчальної дисципліни «Основи мовленнєвої культури» є освоєння особливого різновиду літературної мови, що відображає специфіку взаємодії усної та письмової форми мови, як результату розвитку мистецтва слова на телебаченні, в аудіовізуальному мистецтві, його техніки та культури.

Мета навчальної дисципліни – забезпечити професійний рівень майбутніх працівників аудіовізуальної сфери – телережисерів, відеоблогерів та телерепортерів; виховання слухового контролю за своєю мовою та мовою оточуючих, вміння контролювати мову у аудіовізуальних творах.

Завдання навчальної дисципліни:

- усвідомлення феномену «телевізійної мови» в загальному розвитку культури;
- оволодіння основами теорії мистецтва телевізійного мовлення;
- практичне засвоєння зовнішньої та внутрішньої техніки, словесної дії, її суті та функції.

Вимоги до знань, умінь та навичок

У результаті вивчення дисципліни студент повинен сформувати наступні **спеціальні (фахові) компетентності:**

ФК11. Знання історії, теорії мистецтва (культури), специфіки його видів як творчого відображення дійсності та специфічної форми суспільної свідомості, людської діяльності.

ФК12. Здатність до створення художнього образу засобами аудіовізуального мистецтва, використовуючи асоціативно-образне мислення та чуттєве сприйняття оточуючої дійсності.

ФК13. Спроможність спостерігати, відбирати, розрізняти, типологічно доцільно компонувати, цілеспрямовано формувати і використовувати інформаційний, виразний, образний змістовні рівні аудіовізуального твору.

ФК16. Спроможність організовувати знімально-постановочну роботу над екранним твором.

ФК17. Вміння здійснювати керівництво творчо-технологічною групою, моделювати екранний продукт тощо.

ФК19. Розуміння ролі цільової аудиторії в процесі виробництва і споживання масової інформації, знання специфіки аудиторії сучасних ЗМІ та основних методів її вивчення.

ФК20. Уміння використовувати термінологію (лексичні одиниці) відповідно до мовних та етичних норм і потреб, вимог стилю з урахуванням поставленої мети та специфіки аудіовізуального твору.

Згідно з **програмними результатами** вивчення дисципліни, студент:

1. Усвідомлює значення мистецтва в загальнокультурній еволюції людства, класифікує види, стилі, художні школи та течії, аналізує основи їх художньої мови.
2. Володіє культурою мислення, аналізує та обробляє інформацію, встановлює зв'язки зі вже набутими знаннями.

3. Володіє державною мовою України, культурою висловлювання, вмінням логічно будувати власне мовлення (письмове та усне), дотримуватись основних правил оформлення документації.

4. Володіє іноземною мовою в обсязі, необхідному для спілкування в соціально-побутовій та професійній сферах, перекладати фахові тексти зі словником.

5. Усвідомлює колективну природу творення, необхідність взаємодії зі співтворцями та творчо-виробничими виконавцями на шляху від задуму до практичної його реалізації. Демонструє здатність осмислення, аналізу та критичного ставлення до власних та колективних ідей.

6. Чітко уявляє компонентний склад аудіовізуального твору, розуміє природу, характеристики і властивості кожного з них, можливості взаємодії.

7. Виявляє пошукову активність у ситуації, що вимагає вирішення, збирає факти, аналізує, моделює майбутні результати.

8. Розуміє та використовує поняття «тема» як необроблений життєвий матеріал, вміє спостерігати, цілеспрямовано відбирати, типологічно компонувати, віднаходити у сукупності фактів поведінкові, соціально значущі прояви.

9. Тлумачить слово як складову аудіовізуального образу. Усвідомлює суть та функції словесної дії. Володіє знаннями фонетичних, орфоепічних, лексичних, граматичних, семантичних та стилістичних норм української мови. Вміє виявити та відкоригувати помилки в усній та письмовій мові. Використовує в професійній діяльності палітру різноманітних мовних засобів виразності. Володіє навичками органічного поєднання слова з контекстом аудіовізуального твору.

10. Вміє розробити концепцію аудіовізуального твору, формулює основні цілі та методи їх досягнення. Чітко і грамотно доносить задум, здатен передбачити способи реалізації, аналізує їх варіанти та обирає оптимальний.

11. Тлумачить екранний твір не тільки як художньо-інформаційний продукт, а й як комерційний проект. Визначає конкурентну здатність творчого проекту та потенційну аудиторію. Здійснює планування творчого процесу, враховуючи технологічні та технічні особливості. Визначає на основі аналізу творчого процесу найбільш адекватні методи роботи.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни є: оцінювання студентів за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування навчального навантаження з освітньої програми.

Види контролю:

- 1) поточний контроль – опитування, тестовий контроль, звіти про виконання практичних завдань, публічні покази семестрових робіт;
- 2) підсумковий контроль – іспит.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- головні поняття мовленнєвої культури;
- базові основи техніки дихання;
- техніку мовлення;
- особливості роботи з текстом в різних художньо-публіцистичних жанрах;
- особливості роботи над поетичним, описовим та подієвим текстом

Уміти:

- самостійно підготувати дихальний та мовленнєвий апарат до роботи;
- виправляти особисті мовленнєві дефекти;

- володіти звуковисотним співвідношенням роботи в різних регістрах.

Мати навички:

- Роботи з текстом різного ступеню складності.

Критерії оцінювання успішності навчальної діяльності

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Критерій оцінювання
90 – 100	A	відмінно	Студент засвоїв всі теми та практичні завдання, передбачені програмою дисципліни. Володіє технікою дихання та технікою мовлення, засвоїв вправи у активному пластичному русі. Виконав всі творчі завдання, володіє основами логіки читання складних текстів та нормативною вимовою. У виконуваних художніх текстах володіє здатністю мислити подіями, відчуває логічну побудову твору та спілкуватися з глядачем.
82-89	B	добре	Студент засвоїв теми та практичні завдання, передбачені програмою дисципліни. Володіє технікою дихання та технікою мовлення на достатньому рівні, засвоїв вправи у активному пластичному русі, але не володіє опорним диханням та погано відчуває перепади інтонаційних регістрів. Читає складні тексти заздалегідь підготовлені, але не досконало володіє виконанням художнього тексту.
74-81	C		Студент не достатньою мірою засвоїв теми та практичні завдання, передбачені програмою дисципліни. Недосконало володіє технікою дихання та технікою мовлення. Виконує вправи у активному пластичному русі, але не володіє опорним диханням та не відчуває перепади інтонаційних регістрів. Не зчитує складні тексти з листа, навіть заздалегідь підготовлені, неемоційно виконує художній текст.
64-73	D	задовільно	Студент погано засвоїв теми та практичні завдання, передбачені програмою дисципліни. Не володіє технікою дихання та технікою мовлення. Виконує вправи у активному пластичному русі, але не володіє опорним диханням та не відчуває перепади інтонаційних регістрів. Не зчитує складні тексти з листа, навіть заздалегідь підготовлені, неемоційно виконує художній текст.

60-63	Е		Студент погано засвоїв теми та практичні завдання, передбачені програмою дисципліни. Не володіє технікою дихання та технікою мовлення. Виконує вправи у активному пластичному русі, але не володіє опорним диханням та не відчуває перепади інтонаційних регістрів. Не зчитує прості тексти з листа, навіть заздалегідь підготовлені, помиляється та зупиняється під час виконання художнього твору
35-59	FX	незадовільн о з можливістю повторного складання	Студент не засвоїв теми та практичні завдання, передбачені програмою дисципліни. Не володіє технікою дихання та технікою мовлення. Погано виконує вправи у активному пластичному русі, не володіє опорним диханням, не відчуває перепади інтонаційних регістрів. Не зчитує прості тексти з листа, навіть заздалегідь підготовлені, не вивчив виконавську програму художніх творів (віршована та прозова форми)
0-34	F	незадовільн о з обов'язкови м повторним вивченням дисципліни	Студент не відвідував занять з неповажних причин, та не засвоїв жодної з тем, передбачених програмою.

Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Дихання та голос

Тема 1. Мета, завдання, специфіка культури мови.

Тема 2. Анатомія та фізіологія мовного апарату. Типи дихання.

Тема 3. Теорія голосоутворення та її основні фактори. Комплекс лікувальної гімнастики з дихання за системою О.М. Стрельникової та К.П. Бутейка.

Розділ 2. Орфоепія та дикція

Тема 1. Основні поняття орфоепії

Тема 2. Основні орфоепічні правила сучасної української літературної мови.

Тема 3. Дикція як засіб художньої виразності на телебачення

Розділ.3. Логіка мови

Тема 1. Поняття про мовні такти та різновиди пауз.

Тема 2. Логічний наголос. Логічна інтонація. Логічна перспектива

Тема 3. Пунктуаційні знаки та їх мелодика.

Структура навчальної дисципліни

№ п / п	Назва розділів, тем	Усього годин	Лекцій	Сем.	Практ	Сам. роб.	Форми конгр.
1	2	3	4	5	6	7	8
Розділ 1. Дихання та голос.							
1	Мета, завдання, специфіка культури мови.		1		-	10	
2	Анатомія та фізіологія мовного апарату. Типи дихання		1		4	20	
3	Теорія голосоутворення та її основні фактори. Комплекс лікувальної гімнастики з дихання за системою О.М. Стрельникової та К.П. Бутейка.		1		4	10	
Розділ 2. Орфоепія та дикція							
4.	Основні поняття орфоепії		1		4	10	
5.	Основні орфоепічні правила сучасної української літературної мови.		2		6	20	тест
6.	Дикція як засіб художньої виразності на телебачення		1		6	10	
Розділ 3. Логіка мови							
7	Поняття про мовні такти та різновиди пауз.		1		6	10	
8	Логічний наголос. Логічна інтонація. Логічна перспектива		1		6	20	
9	Пунктуаційні знаки та їх мелодика		1		6	10	
	Всього		10		42	120	Іспит

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи

Теми практичних занять

N з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Досконало оволодіти змішано-діафрагматичними типами дихання в різних положеннях тіла та у русі; використання його переваги у процесі мовлення; свідомо керувати м'язами дихального апарату.	4
2	Оволодіння непомітним добром повітря в умовах телевізійної студії.	4
3	Виявити природні голосові можливості студентів, розвинути і	4

	збагатити їх для професійного звучання; очистити від тембрових вад; навчити правильно користуватися резонаторами та регістрами; виробити зібраність, дзвінкість, гнучкість звуку, набути витривалості та гнучкості, розширити діапазон	
4	Засвоєння правил української та російської літературної вимови та практичне бездоганне володіння ними у процесі мовлення.	6
5	Виховання чіткості у вимові правильної артикуляції кожного звуку та виправлення мовних вад.	6
6	Розкриття авторських думок твору через правильне засвоєння найхарактерніших мовноінтонаційних структур, вкладених у ряд певних загальних правил логічного читання.	6
7	Оволодіння мистецтвом розповіді у найтіснішій взаємодії з технікою мови.	6
8	Удосконалення культури мовлення; збагачення голосової палітри; використання контрастного звучання висоти, сили, ритму, тембрового забарвлення голосу; розвиток діапазону, закріплення правил логічного читання як у прозі так і у вірші.	6
	Разом	42

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Комплекс лікувальної гімнастики з дихання за системою О.М. Стрельникової та К.П. Бутейка.	20
2	Вади вимови і засоби їх усунення	40
3	Самостійний розбір байки за наведеним зразком. Робота над текстом	20
4	Орфоепія сучасної літературної російської мови.	30
5	Віршована мова, основи віршування.	10
	Разом	120

Тема 1. Особливості фізіологічного та фонаційного дихання. Типи дихання.

Вступні заняття з цього розділу присвячуються анатомії та фізіології мовного апарату, вивченню процесу звукоутворення, першоосновою якого є фонаційне дихання. Від цього залежить не тільки інтенсивність роботи всіх голосових органів (їх повнозвучність, сила, легкість, висота), а й правильна вимова звуків.

Студенти повинні знати про різні типи дихання (високий, або ключичний; середній, або грудний; низький, або діафрагмальний; змішано-діафрагмальний), їх ознаки і при потребі вміти їх застосовувати. Глибина, частота, та „близькість” як необхідні якості фонаційного дихання.

Навички „переключення” дихання у забезпеченні якісного звучання у будь-яких мовленнєвих ситуаціях.

Практичні завдання: Тренування дихання у гімнастичних вправах. Спеціальні вправи для тренування дихання.

Самостійна робота: Засвоєння вправ на засвоєння фонаційного типу дихання..

Тема 2. Тема 2. Активізація м'язів «мовного поясу». Опора дихання

Для опрацювання змішано-діафрагмального типу дихання, яким користуються для постановки мовного голосу, необхідно усвідомити його переваги і особливості.

На практичних заняттях ведеться робота по засвоєнню цілого ряду спеціальних вправ, розроблених у сучасній методиці сценічної мови: виробляється найбільш органічний і гігієнічний процес носового дихання; тренуються дихальні м'язи „мовного поясу” (діафрагма та черевні), що регулюють вдихання та видихання і створюють необхідну „опору” звукові, а також грудної клітки, які забезпечують відсутність зовнішніх ознак і сприяють вільному нормальному положенню голосового апарату.

Практичні завдання: Тренінг проводиться не тільки в статиці (стоячи, сидячи, лежачи), а й під час руху (нахилянь, підстрибувань, пробіжок тощо).

Самостійна робота: Виконання вправ на засвоєння опори дихання.

Тема 3. Практичне засвоєння змішано-діафрагмального типу дихання

Вправи опрацьовують зі звуком та звукосполученнями, потім поступово підключають фрази, тексти, в яких контролюється орфоєпія, дикція та логіка мови. Тільки в результаті постійного тренування всі дихальні органи звикнуть до автоматичності роботи змішано-діафрагмального типу дихання.

Практичні завдання: Тренінг проводиться не тільки в статиці (стоячи, сидячи, лежачи), а й під час руху (нахилянь, підстрибувань, пробіжок тощо).

Самостійна робота: Виконання вправ на засвоєння змішано-діафрагмального типу дихання.

Тема 4. Гігієнічний, вібраційний та точковий самомасажі, їх завдання та призначення

Починається робота з самомасажу (вібраційний, гігієнічний, або точковий), які останнім часом увійшли в педагогічну практику. Вони розігрівають м'язи обличчя, шиї, живота, спини, сприяють розслабленню голосомовного апарату, знімають нервово-емоційну напругу, включають системи резонаторів, посилюють тонус та вібраційне відчуття звуку.

Практичні завдання: Тренінг проводиться не тільки в статиці (стоячи, сидячи, лежачи), а й під час руху (нахилянь, підстрибувань тощо).

Самостійна робота: Засвоєння вправ самомасажу

Тема 5 Початкові вправи в русі.

Вправи опрацьовують зі звуком та звукосполученнями, потім поступово підключають фрази, тексти, в яких контролюється орфоєпія, дикція та логіка мови.

Практичні завдання: Виконання вправ з м'ячем, скакалкою. Вправи на утримання довгого видиху з використанням тексту (вірші, скороговки)

Самостійна робота: підготовка короткого віршованого тексту в активному пластичному русі.

Тема 6. Комплекс лікувальної гімнастики з дихання

за системою О.М. Стрельникової та К.П. Бутейка.

Для більш свідомого засвоєння процесу дихання студенти знайомляться з різними методиками про роботу дихального апарату – О.М.Стрельникова, К.П.Бутейко та інші).

Практичні завдання: Тренінг проводиться не тільки в статиці (стоячи, сидячи, лежачи), а й під час руху (нахилянь, підстрибувань тощо).

Самостійна робота: Написання рефератів, що знайомлять з системами дихальних методик

Тема 7 Анатомія і фізіологія голосового апарату

Анатомія та фізіологія мовного апарату. Три системи мовного – рухального аналізатора: резонаторна (ротовий, глоточний, носоглоточний резонатори); генераторна (голосові зв'язки, що породжують первинний звук гортані і “відповідальний” за голосні звуки і дзвінки приголосні; шумовий генератор, що породжує інші приголосні); енергетична система (механізми і шляхи “зовнішнього дихання”).

Периферійний відділ (дихальна система, голосова, артикуляційна).

Практичні завдання: Тренінг проводиться не тільки в статиці (стоячи, сидячи, лежачи), а й під час руху (нахилянь, підстрибувань тощо).

Самостійна робота: Написання рефератів, що закріплюють отримані знання з анатомії та фізіології голосового апарату та гігієни голосу

Тема 8. Техніка мовлення в словесній дії

К. Станіславський про термін “Словесна дія”. Головна мета словесної дії – вплинути на слухача в бажаному напрямі.

Практичні завдання: Тренінг проводиться на запропонованих викладачем текстах

Самостійна робота: підготувати текст з урахуванням вимог теми.

Методичні рекомендації до проведення індивідуальних занять

Індивідуальні заняття з дисципліни «Основи мовленнєвої культури» є невід’ємною складовою підготовки майбутнього фахівця з аудіовізуального мистецтва та виробництва. Загалом ці заняття складають 8 години; проводяться протягом семестру та тематично і змістовно співпадають з основними темами програми.

Мета:

- освоїти в індивідуальній роботі з кожним студентом основні теми курсу;
- виробити навички техніки дихання та техніки мовлення;
- вивчити орфоепічні норми української та російської сучасної літературної мови;
- зкорегувати та виправити мовленнєві недоліки кожного зі студентів;
- опанувати особливості роботи над кожним з різновидів літературного тексту у добраному репертуарі.

Заняття 1-3 (3 години)

Анатомія і фізіологія голосового апарату. Особливості фізіологічного та фонаційного дихання. Типи дихання. Змішано-діафрагмальний тип дихання в акті фонації. Активізація м'язів «мовного поясу». Опора дихання. Вдихання та видихання. Практичне засвоєння змішано-діафрагмального типу дихання. Гігієнічний, вібраційний та точковий самомасажі, їх завдання та призначення. Початкові вправи в русі. Комплекс лікувальної гімнастики з дихання за системою О.М. Стрельникової та К.П. Бутейка.

Зміст занять:

- Особливості фізіологічного та фонаційного дихання.
- Типи дихання.
- Змішано-діафрагмальний тип дихання в акті фонації.
- Активізація м'язів «мовного поясу».
- Опора дихання. Вдихання та видихання.
- Практичне засвоєння змішано-діафрагмального типу дихання.
- Гігієнічний, вібраційний та точковий самомасажі.
- Початкові вправи в русі.
- Ведення антисловника, до якого студенти записують слова з порушеною фонематичною структурою та неправильними наголосами, а також слова побутово-ужиткового просторіччя.

Репертуар:

- Чистомовки та скоромовки
- Нескладні віршовані тексти
- Віршований текст у русі
- Гекзаметр
- Короткі тексти інформаційного характеру (до 30 сек)

Заняття 4-8 (5 годин)

Техніка мовлення в словесній дії. Теоретичні основи виховання голосу та мовлення. Голосо-мовний тренінг. Дикція та голос. Дикція та орфоепія. Специфіка мовлення в театрі, кіно, на радіо та телебаченні. Оволодіння навичками роботи перед мікрофоном, перед телекамерою, на сценічному майданчику. Жанри радіомовлення. Сучасні тенденції телебачення. Виховання особистості як основа підготовки до роботи на телебаченні.

Зміст занять:

- Техніка мовлення в словесній дії.
- Теоретичні основи виховання голосу та мовлення.
- Голосо-мовний тренінг.
- Дикція та голос.
- Дикція та орфоепія.
- Специфіка мовлення в театрі, кіно, на радіо та телебаченні.
- Оволодіння навичками роботи перед мікрофоном, перед телекамерою.

- Ведення антисловника, до якого студенти записують слова з порушеною фонематичною структурою та неправильними наголосами, а також слова побутово-ужиткового просторіччя

Репертуар:

- Короткий прозовий твір «я у запропонованих обставинах»
- Балада (поетична форма)
- Чистомовки та скоромовки
- Нескладні віршовані тексти у парному виконанні в русі
- Короткі тексти інформаційного характеру (до 60 сек)

Форми поточного та підсумкового контролю;

Індивідуальні завдання:

Конспекти, тести, читання віршованого тексту в активному пластичному русі, відеозапис поетичного твору – лірика громадянського звучання.

Методи навчання

Інформаційно-повідомлювальний, пояснювальний, інструктивно-практичний, пояснювально-спонукальний, виконавський, репродуктивний, продуктивно-практичний, частково-пошуковий.

Форми контролю

Нарахування балів за відповіді на практичних та семінарських заняттях, під час дискусій; за самостійну роботу – драматургічний аналіз творів, іспит.

Розподіл балів, які отримують студенти

Розділ 1			Розділ 2			Розділ 3			Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
10	10	10	10	10	10	10	15	15	100

Розподіл балів за формами контролю.

- робота на практичних та заняттях — до 20 балів
- показ практичної роботи у відеOVERSII — до 20 балів
- виконання практичного завдання — до 20 балів
- відвідування заняття — до 17 балів
- тестування — до 10 балів
- конспект лекцій — до 10 балів

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

Іспит — від 60 до 100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	Е		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД); ілюстративні матеріали.

Рекомендована література

Основна

1. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.
2. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.
3. Сербенська О.А., Волощак М.Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2001. – 204 с.
4. Сербенська О.А. Ефірне мовлення у взаєминах з усною мовою // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук-метод. Праць. – Львів, 2002.
5. <http://www.slovnyk.net/>
6. Новий тлумачний словник української мови / Уклад.: Радченко І.О. – К. – Подільський: Абетка, 2006. – 544 с.
7. Кузнецова О.Д. Засоби масової комунікації. Посібник: Вид. 2-ге, перероблене й доповнене. – Серія «Навчальні та наукові видання професорсько-викладацького складу Львівського національного університету імені Івана Франка» - Львів: ПАІС, 2005. – 200 с.
8. Дмитровський З.С. Телевізійна журналістика. Навч. посібник. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. – 208 с.
9. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
10. Шаповал Ю.Г. Телевізійна публіцистика: методологія, методи, майстерність: Монографія. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2002. – 233 с.
11. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2002.
12. Базюк Л. Штрихи до характеристики мовної особистості тележурналіста // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2000.
13. Бакинська О. Культура телевізійного мовлення та його вплив на телеаудиторію. Телерадіожурналістика: історія, теорія, практика, погляд у майбутнє / Збірник науково-методичних праць – Львів: Ред. – вид. відділ Львівського університету, - 1997. – 160 с.
14. Жугай В. Проблема якості продукції в українському телебаченні // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2000.
15. Лизанчук В.В. Радіожурналістика: засади функціонування. Підручник. – Львів: ПАІС, 2000. – 366 с.
16. Капелюшний А. Росіянізми в телевізійному мовленні і в газетному тексті // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2002.

17. Сербенська О. Суржик: «низька мова» безладчи мовна патологія // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2001.
18. <http://www.glavred.info/ukr/>
19. Штурнак О. Порушення мовних норм на українських телеканалах (УТ-1, 1+1, ІНТЕР) // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2003.
20. <http://www.internews.ua>
21. <http://ktf.franko.lviv.ua/vivat/book.html>
22. Мітчук О. Нова суспільно-політична лексика сучасних ЗМІ // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2003.
23. Бабич Н. Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
24. Сербенська О. Актуальні проблеми екології української мови та сучасні засоби масової комунікації // Українська періодика: Історія і сучасність: Доповіді та повідомлення з сесії Всеукр. наук. – теорет. конф. / За ред. М.М Романюка. – Львів, 2002.
25. Антонечко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо: 4-е вид. перероб. і доп. – К.: 1997. – 336.
26. Новий словник української мови: У 4 т. – К., 1999. – Т. 1.
27. <http://www.mediabusines.com.ua/documents/zagalne/ukrinian1/6107.html>
28. Білянська О. Мовна агресія як антипод культури мовлення // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів, 2003.

Допоміжна:

1. Бутейко К. Метод Бутейко. – М.; Патріот, 1990.
2. Гладишева А. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. – К.: Віпол, 1996.
3. Тоцька Н. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К.: Либідь, 1981.
4. Гладишева А. Сценічна мова. Основні поняття та їх тлумачення. – К.: Віпол, 2003.
5. Орфоепічний словник української мови: У 2т. – К.: Довіра, 2001-2004.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://lib-hdak.in.ua> – сайт бібліотеки Харківської державної академії культури.
2. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
4. www.gender.ru – науково-просвітницький портал.
5. www.gumer.info – електронна бібліотека з гуманітарних наук.
<http://freelib.in.ua> – безкоштовна електронна бібліотека.

Категорії: мова, мовлення, орфоепія, акцентологія, логіка читання, паузування, логічний наголос, основи віршування, типи дихання, мовленнєві вади та робота над ними, стендап, поза кадр, синхрон, тощо.

Навчальне видання

ОСНОВИ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ

програма та навчально-методичні матеріали до курсу

Укладач :
засл. прац. культ. України *Т. Логінова*

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерна верстка: *Ю. Коваленко*

План 2022

Формат 60x84/16
Гарнітура "Times". Папір для мн. ап. Друк ризограф.

Адреса редакції видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз,4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК